

Primer dobre prakse na področju inkluzije učenke z avtizmom v osnovni šoli

Petra Kampl Petrin

Osnovna šola dr. Mihajla Rostoharja Krško

Uvod

Pri vključevanju otrok s posebnimi potrebami v redne osnovne šole naletimo na zelo raznolike prakse. Uspešnost integracije otrok s posebnimi potrebami je v veliki meri odvisna od naravnosti šole v smeri omogočiti enake možnosti izobraževanja za vse njihove učence. Potreben je pozitiven odnos do vključevanja različnosti učencev, in sicer vse od vodstva šole in kolektiva (tj. predvsem strokovnih delavcev, ki se z učencem srečujejo pri svojem delu – razredni in predmetni učitelji, izvajalci dodatne strokovne pomoči, svetovalna služba), pa vse do staršev in učencev.

Nekaterim šolam vključevanje učencev s posebnimi potrebami pomeni predvsem dodatno obremenitev, v smislu dodatnega dela svetovalne službe ter tima za pripravo, izvajanje in spremljanje individualiziranih programov. Pa tudi dodatno delo za učitelje: spoznavanje in uporaba različnih metod in tehnik poučevanja ter učenja, prilagajanje učnih gradiv, preizkusov znanj ipd.

Nekatere šole pa v vključevanju učencev s posebnimi potrebami poleg dodatnega dela vidijo priložnosti za pridobivanje in uporabo novih znanj in spoznanj za učence in strokovne delavce, vidijo možnosti za napredek vseh učencev, priložnost za razvijanje strpnih odnosov in razvoj spoštovanja različnosti.

Opis primera

Učenka je bila v skladu z zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami na podlagi strokovnega mnenja vključena v osnovno šolo v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Deklica se je vse od prvega razreda

šolala po rednem šolskem programu, trenutno uspešno končuje deveti razred.

Specialno pedagoško pomoč in pomoč logopeda je deklica imela že v vrtcu. Ob vstopu v šolo ji je bilo zagotovljeno pet ur dodatne strokovne pomoči. Ob začetku šolanja so bile najbolj opazne specifične v njenem odzivanju (učenki je bil diagnosticiran avtizem) in govoru. Zato je bila pomoč usmerjena v zmanjševanje govornih primanjkljajev in prilagoditve, ki jih je narekovalo specifično odzivanje deklice, npr. individualni pristop, občasni umiki v mirnejše okolje (kabinet), prilagoditve prostora.

Sodelovanje z učenkinino mamo je potekalo redno (v prvem letu šolanja enkrat mesečno, kasneje redkeje), po potrebi pa tudi izredno; ves čas je bilo sprotno in kakovostno. Mama je tudi aktivna članica tima za individualni program za učenko. Daje pobude, pripombe, predloge in išče rešitve. Kaže veliko zanimanja, prav tako pa tudi razumevanja značilnosti funkcioniranja hčerke.

Prvi stiki s šolo in prvo triletnje šolanja

Učenka je imela težave z usmerjanjem pozornosti. Zelo občutljiva je bila na hrup. Težje je sprejemala spremembe poteka dejavnosti in okolja. Njen govor je bil težje razumljiv. Njene kognitivne sposobnosti so bile zelo heterogene – nebesedne zelo visoke, besedne nižje.

Izziv za razredničarko ob začetku prvega leta šolanja učenke je bil, kako učilnico in način dela prilagoditi učenkinim potrebam. Kot zelo ustrezna se je pokazala razdelitev učilnice po delovnih koticah. Učenka je sedela v skupini še treh učencev, ki je niso motili pri delu, hkrati pa so ji bili pripravljene pomagati,

Mamin pogled

Katere so prednosti vključitve vaše hčere v redno osnovno šolo?

Prednosti vključitve hčerke v redno osnovno šolo so predvsem v tem, da je pridobivala izkušnje z učenci, ki nimajo istovrstnih težav in bodo odrasli v ljudi, ki jih bo srečevala in z njimi živela tudi v odrasli dobi. Naučila se je, kako reagirati, kadar pride do težav, kje poiskati pomoč. Naučila se je ločiti šalo od zasmehovanja in še veliko drugega, kar bo potrebovala v življenju. Prilagoditve v osnovni šoli so ji bile zagotovljene v tolikšni meri, kot jih je potrebovala v določenem trenutku, kar ji je omogočilo razvoj.

Katere so po vašem mnenju prednosti dodatne strokovne pomoči, ki je je bila deležna?

Prednost vidim predvsem v tem, da ni vsako leto menjala strokovne delavke in ni bilo izgubljanja časa z medsebojnim prilagajanjem in spoznavanjem, temveč se je gradil zdrav odnos med njima (ni prešel v odvisnost), kar je pogoj za dobro delo. Hčerka je imela v izvajalki dodatne strokovne pomoči zaupnico, pomočnico, nekoga, ki ji je pokazal, kako iz stiske, kadar je zašla vanjo. Imela je strokovno delavko, ki je ob pripravi individualnega programa in na timskih sestankih vztrajala pri določenih prilagoditvah, ki so bile v prid moji hčeri. Hčeri je bilo omogočeno, da se je lahko umaknila iz razreda, ko je bilo dražljajev preveč ali ko je bila preutrujena.

Katere pomanjkljivosti ste zaznali?

Pomanjkljivosti vidim predvsem v tem, da je dodatna strokovna pomoč omejena zgolj na delo v razredu ali zunaj razreda, ni je pa mogoče izvajati zunaj rednih ur pouka. Med poukom v oddelku je lahko dodatna strokovna pomoč tudi moteča, ker od otroka zahteva koncentracijo na razlago učitelja, hkrati pa fleksibilnost uma ne dopušča sprejemanja dodatnih razlag ali pomoči. Dodatna strokovna pomoč zunaj pouka omogoča analizo dogodkov, razpravo in nakazovanje več poti oz. najboljših poti za izhod iz težav. Strokovna pomoč tudi bistveno pripomore, da so depresivna stanja pri otroku kraj-

ša ter da otrok spozna, da »za dežjem posije sonce«. Pomanjkljivost je tudi ta, da redne osnovne šole običajno nimajo na šoli zaposlenih izvajalcev dodatne strokovne pomoči, tako da bi bili ti redno prisotni in pogosteje na razpolago.

Kako ste bili zadovoljni s sodelovanjem s šolo, ki jo je obiskovala vaša hčerka?

Sodelovanje s šolo je bilo vzorno. Razredničarke so spremljale hčer in ji pomagale pri razreševanju nesoglasij s sošolci in pri zmanjševanju stresa, nastalega zaradi njene motnje. Upoštevale so tudi moje mnenje, napotke in pripombe. Večina učiteljev se je potrudila in hčeri prilagodila pouk. Se pa najde tudi učitelj, ki tega ne zmore. Kar je tudi prineslo koristi – hčerka se je naučila sprejemati ljudi in živeti s temi, ki ji niso »pisani na kožo«, pa tudi tega, kako reagirati v odnosu z njimi. Hčeri v šoli niso bili v pomoč le učitelji, temveč vsi zaposleni – čistilke so ji pomagale s prijazno besedo, kadar je to potrebovala; hišnik ji je pogosto prinesel pozabljeno športno opremo in s tem zmanjšal hčerino stisko; kuharice so razumele, da ne zmore jesti vse hrane; tajnica ji je dovolila uporabo telefona in jo vedno prijazno sprejela; svetovalna delavka ji je dovolila uporabo pisarne, ko je hčerka potrebovala sprostitev; ravnatelja je lahko na hodniku ali v jedilnici povprašala o stvareh, ki so v njegovi pristojnosti. Izvajalke strokovne pomoči so ji pomagale pri premagovanju ovir in primanjkljajev, največ pa ji je bila v pomoč na vseh področjih stalna izvajalka dodatne strokovne pomoči, ki je pomoč izvajala največ časa in sta se tako najbolje spoznali. Zelo sem zadovoljna tudi z dejstvom, da sem vseskozi sodelovala pri pripravi, spremljanju in evalvaciji hčerkinega individualnega programa.

Kaj ste pogrešali v času šolanja otroka (zanjo/zase)?

V času šolanja sem čutila največjo pomanjkljivost v tem, da sem morala sama in na svoje stroške poiskati ustrezne »počitnice« (npr. ranč Kaja in Grom), kadar je bila hčerka preutrujena in prepolna dražljajev in je potrebovala menjavo okolja. Pomanjkljivost zase vidim v tem, da sem z odločitvijo poskrbeti za otroka pustila službo in s tem postala finančno odvisna od moža.

Imate kako sporočilo za sistem?

Sistemu želim sporočiti, da otroci z avtizmom v rednih osnovnih šolah pridobijo veliko več, kot si mislimo. Poskrbeti je treba, da zakon šole ne bi omejeval v smislu dodatne strokovne pomoči učencu le v času pouka.

Učiteljem je treba omogočiti (plačati) izobraževanja za delo z otroki s posebnimi potrebami.

Sistem naj omogoči finančno nadomestilo za starše, ki se odločijo ostati doma in pomagati svojim otrokom ter skrbeti zanje, saj državi prihranijo ogromno sredstev tudi v primeru, če njihovi otroci nimajo motenj v duševnem in telesnem razvoju.

če je prosila za pomoč. Šolske potrebščine je imela v svojem predalu, v katerem jih je tudi samostojno poiskala in po uporabi pospravila nazaj. Učiteljica je imela prav tako vse druge učne pripomočke pospravljene na stalnih mestih, da so jih lahko učenci sami poiskali in tudi pospravili. Na mizi so učenci imeli le tisto, kar so potrebovali pri uri. Taka sistematična in natančna organizacija prostora in učnih pripomočkov je ustrezala tudi drugim učencem. Na stalnem vidnem mestu je bil tudi urnik dnevnih dejavnosti.

Deklica je občasno potrebovala umike v mirnejše okolje, zato so se nekatere ure dodatne strokovne pomoči izvajale individualno v kabinetu, kjer je bilo manj zvočnih dražljajev.

Na začetku je bilo učenko občasno še treba spomniti na vzpostavitev očesnega kontakta, kasneje ne več.

Dobro je razumela navodila, kadar so bila kratka in jasna, na začetku pospremljena tudi z neverbalnimi znaki. Razredničarka jo je spodbujala, da je, kadar ni bila prepričana, sama vprašala, ali je pravilno razumela navodila. Navajali so jo na samostojno opravljanje nalog.

Učenka se je v šoli počutila varno. Znala je začeti komunikacijo, uporabljati ustrezne vljudnostne fraze v določenih okoliščinah. Svoje vedenje se je učila prilagajati okoliščinam. Znala je deliti predmete s sošolci. Naučila se je počakati, da pride na vrsto. Ustrezno je znala vzpostaviti socialni stik, bila je sproščena in vljudna. Zato je bila med sošolci dobro sprejeta. V socialnih interakcijah z vrstniki so se pojavljale težave zaradi njenega govora, ki je bil drugačen od govora vrstnikov. Imela je težave pri izgovarjavi sičnikov, šumnikov in glasu r.

Pri pouku je sodelovala samoiniciativno, bila je vedno željna in je kazala željo po uspehu. Rada je nastopala pred razredom.

Njeno močno področje je risanje, ki učenko tudi sprošča. Ima bogato domišljijo. Ima zelo dobro razvito vizualno zaznavanje in vizualno predstavljanje.

Deklica ima zelo rada živali. O njih veliko ve, pozna različne živali in njihove značilnosti ter njihov življenjski prostor. Do živali je tudi zelo empatična.

Težave je imela pri sprejemanju neuspeha, ki je pri njej vzbujal precejšnjo stisko, vendar je tudi na tem področju do konca prvega triletja napredovala. Pri tem ji je pomagal pogovor in usmerjanje pozornosti na dosežke in uspehe.

V prvem triletju je učenka imela težave zlasti pri zapisovanju besed, in sicer zaradi specifične govora (težave pri izgovarjavi glasov t – d, p – b, s – z, r – l so se pokazale pri zapisu besed, ko si jih je narekovala). Na področju govora je z njo delala logopedinja. Branje je usvojila. Najprej je besede črkovala, potem pa usvojila vezavo glasov v besede. Tudi bralno razumevanje je bilo dobro. Hitro je usvajala pomen novih besed in širila besedišče.

Pri delu je bila občasno počasnejša, vendar je bilo treba upoštevati, spoštovati in sprejeti njen tempo. Kadar se je utrudila, je povedala, da potrebuje počitek. Ob primerni spodbudi je nadaljevala z nalogami.

Večina sprememb, ki so se dotikale učenke, je bilo napovedanih. Ob nepredvidljivih spremembah je učenka potrebovala umirjanje in pogovor.

Dodatno strokovno pomoč učenki so izvajali logopedinja, učiteljica razrednega pouka, specialna pedagoginja in pedagoginja. Pomembno je bilo, da je imela učenka vedno na voljo podporno osebo, na katero se je lahko obrnila v primeru stiske. Običajno je bila to razredničarka, ki je bila prisotna ves čas pouka. Določene izvajalke dodatne strokovne pomoči (defektologinja, pedagoginja, logopedinja) so prihajale na šolo

le ob določenih dnevih oz. urah. Učenka je bila dobro sprejeta v kolektivu osnovne šole, zato je kot podpora oseba delovala oseba, ki je bila v danem trenutku fizično najbližje učenki: v razredu razredničarka, na hodniku drugi učitelj, pri kosilu kuharica ipd.

Drugo in tretje triletje šolanja

Pouk v drugem triletju je organiziran tako, da vseh predmetov ne uči razrednik. Pouk nekaterih predmetov izvajajo drugi učitelji. Šolskega dela za učence je več (učenja, domačih nalog in drugih obveznosti). Poveča se tudi količina informacij, znanja, ki naj bi ga učenec usvojil.

O spremembah organiziranosti pouka se je z učenko najprej pogovorila mama, potem še izvajalka dodatne strokovne pomoči. Učenka je spoznala »nove« učiteljice. Dobro je bilo, da jih je že prej srečevala na hodniku, zato so ji bile na videz že znane. Na začetku drugega triletja teh še ni bilo veliko.

Ob pretirani vznemirjenosti se je učenka še vedno lahko obrnila na razredničarko in druge učitelje, da so ji zagotovili možnost umika v mirnejše okolje – v pisarno svetovalne službe ali kabinet, kjer je sicer potekala dodatna pomoč, ali v knjižnico. Učenka je imela stalno izvajalko dodatne strokovne pomoči (pedagoginjo), po eno uro pa sta izvajali tudi logopedinja in razredničarka. Večina ur dodatne strokovne pomoči je potekala v kasnejših urah pouka, ko je bila učenka že utrujena in je predelovala nakopičene dražljaje. Te ure pouka so potekale zunaj oddelka v kabinetu.

Učenčina stiska in stresni odzivi so se v drugem triletju okrepili. Predvsem zaradi dveh vzrokov. Prvi je ta, da se je povečalo število predmetov, pa tudi število ur pouka – zaradi tega so se povečale šolske obveznosti učenke. Drugi razlog pa so bila še vedno visoka pričakovanja učenke do sebe in želja po odličnih ocenah.

Strnjena ocenjevanja znanja v istem časovnem obdobju so sprožala v učenki stisko, ki se je kazala kot težave s pozornostjo, glavoboli, bolečine v trebuhu in razdražljivost. Stiska je bila posledica učenkinih težav pri organizaciji in načrtovanju učenja ter pripravah na ocenjevanje znanja. Na teh področjih je bila učenki zagotovljena pomoč specialne pedagoginje, vendar je učenkin delo za šolo doma v glavnem načrtovala

in koordinirala učenkina mama (na lastno pobudo), ki je bila pri tem zelo prizadevna, pa tudi zelo uspešna. Pri razporeditvi šolskih obveznosti smo učenko spodbujali k večji samostojnosti in k zapisovanju datumov pisnih preverjanj in ocenjevanj znanja v beležko (v prvem polletju šestega razreda je še potrebovala pogosto preverjanje zapisanega – ali je vse sproti zabeležila –, kasneje je bilo preverjanja manj). V šoli je imela učenka prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja – vsa ustna in pisna preverjanja in ocenjevanja znanja so bila vnaprej napovedana. Za ustno ocenjevanje znanja si je učenka z mamino pomočjo izbrala uro v času pouka določenega predmeta, znotraj določenega časovnega razpona (npr. dveh tednov), tako da si je lahko razporedila učenje doma po dnevih v tednu za pripravo na preverjanje in ocenjevanje znanja. Pri ocenjevanju znanja so še vedno imele večjo težo ocene, pridobljene ustno. Pri ustni oceni niso bile upoštevane napake, ki so bile posledica učenkinе govorne motnje. Pisne preizkuse znanja je učenka pogosto pisala v kabinetu (ob prisotnosti izvajalke dodatne strokovne pomoči) – v okolju z manj zvočnimi in vidnimi dražljaji.

Učenka je redno izpolnjevala vse šolske obveznosti, čeprav je prihajala v stisko, kadar je bilo teh zanjo preveč, zato smo se dogovorili o prilagajanju količine domačih nalog. To se je izkazalo kot učinkovito v zmanjševanju učenkinе stiske in hkrati ne zniževanju ravni usvojenega znanja.

Učenka je do konca drugega triletja izboljšala tudi izgovarjavo, pridobila je glas r, ki ga uporablja v spontanem govoru, ter sičnike in šumnike, ki jih v spontanem govoru ni uporabljala in jo je bilo treba spomniti na pravilno uporabo in izgovarjavo glasov. Ker smo opazili, da spodbujanje k pravilnemu izgovoru sičnikov in šumnikov vpliva na učenkino sproščenost pri ustnem besednem izražanju, smo to omejili.

Pri šolski snovi je imela učenka težave zlasti z razumevanjem in učenjem definicij in učenjem pesmi. Pri razumevanju definicij je občasno potrebovala prilagojeno razlago in poenostavljanje. Učenje »na pamet« je učenkino šibko področje, zlasti kadar je v pesmih zamenjan (obrnjen) običajni vrstni red besed. Ob učenju pesmi potrebuje spodbudo in motiviranje, saj je zanjo tako učenje zelo naporno.

Pri pouku je bila učenka tudi v drugem triletju uspešna. Zlasti je izstopala pri angleščini, ki je postala njen najljubši predmet. Njena močna področja so se ok-

Pogled učenke

Kaj ti je všeč v šoli?

V šoli so mi všeč prijazni učitelji in sošolci, ki mi pomagajo pri učenju.

Kaj bi v šoli spremenila?

V šoli bi spremenila zvonec (ker me zelo bolijo ušesa, ko ga slišim), učne ure (da bi pogosteje dovolili uporabljati tablice, tehnologijo za učenje) in da bi bilo malo manj domače naloge (potrebujemo tudi prosti čas).

V čem si dobra?

Dobra sem v angleščini in likovni umetnosti.

Kako doživljaš dodatno strokovno pomoč? Kako je bilo v nižjih razredih?

Dodatna strokovna pomoč se mi zdi zelo v redu. O nižjih razredih se ne spomnim veliko, ampak vem, da sem se imela zelo lepo.

Kako se počutiš v šoli?

V šoli se počutim v redu, razen ko imam slab dan (in ko je preglasno).

Kako se počutiš v razredu med sošolkami in sošolci?

Med sošolkami in sošolci se počutim v redu, ampak so včasih preveč glasni in/ali me – redko – tudi razburijo (razjezijo in/ali razžalostijo).

repila, domišljivo je še razvijala predvsem s pisanjem besedil (domišljivskih zgodb) in risanjem – tudi v prostem času.

V razredu med vrstniki se je pretežno dobro počutila, občasno pa je prihajala v besedne konflikte z eno izmed sošolk (sošolka je bila zanjo preglasna). Te je s pogovorom sproti reševala razredničarka.

Deklica se je pogosto počutila drugačno od vrstnikov in to čutenje sebe kot drugačne osebe (osebe z avtizmom) jo je občasno privedlo do občutka, da je sošolci ne marajo. Proti koncu drugega triletja (6. razreda) sem iz pogovorov z učenko in njenega vedenja sklepala, da se le še redko čuti drugačna v negativnem smislu. Redkeje je tudi omenjala avtistično motnjo.

Sicer je bila učenka zelo komunikativna in pripravljena sodelovati, kadar pa je v dnevu doživela več stvari, ki jih je ocenila kot neuspehe, se je zaprla sama vase in ni želela komunicirati z drugimi oz. je komunikacijo zmanjšala na nujno. Podobno je odreagirala, kadar je bilo zanjo v okolju preveč dražljajev. Še posebno je občutljiva na zvočne dražljaje. Potrebovala je veliko spodbujanja, pohvalo za dobro opravljeno delo, usmerjanje pozornosti na dosežke in sproščanje z njej ljubimi dejavnostmi (npr. risanjem) ter umik v okolje z manj dražljaji.

V tretjem triletju pouk posameznih predmetov izvajajo predmetni učitelji, tem se dodeli tudi razred-

ništvo. Učitelj razrednik ima poleg razredne ure le nekaj ur pouka tedensko v matičnem razredu. Taka organizacija pouka v primerjavi s prejšnjim triletjem precej zmanjša število ur, ki jih učitelj razrednik preživi s svojim razredom (tako se učenci navajajo tudi na samostojnost). Učenka je tudi v tretjem triletju imela stalno izvajalko dodatne strokovne pomoči.

Večja sprememba je tudi (fizično) prehajanje učencev iz razreda v razred. Med odmori grede iz učilnice, v kateri so imeli pouk prejšnjo uro, v drugo, v kateri bodo imeli pouk naslednjega učnega predmeta.

Poleg teh dveh sprememb pa se poveča tudi število predmetov in količina šolskih obveznosti.

Pred začetkom tretjega triletja je šolska svetovalna služba organizirala timski sestanek, na katerem so bili prisotni vsi predmetni učitelji, ki bodo učenko učili, razredničarki (prejšnja in bodoča), mama učenke, predstavnic svetovalne službe in izvajalka dodatne strokovne pomoči. Predstavili smo učenki no funkcioniranje, njene težave in močna področja. Dogovorili smo se o vseh dejavnostih, za katere smo predvidevali, da bi lahko pri učenki sprožili stisko, pa tudi o načinih pomoči in prilagoditvah.

Pred začetkom šolskega leta je učenka dobila urnik z vpisanimi številkami učilnic (vsaka učilnica je oštevilčena), tako da je vedela, v kateri ima določeno uro pouk. Pred tem se je sprehodila po šoli in si ogledala

številke na vratih učilnic. Te si sledijo po logičnem zaporedju. Pričakovali smo morebitne težave pri orientaciji in iskanju učilnic med odmori, vendar učenka pri tem ni imela težav. Pravzaprav se je prehajanja iz učilnice v učilnico navadila prej kot sošolci, ki so jo med odmori spraševali, kje imajo naslednjo uro pouk.

Učenka se je kmalu navadila tudi na učitelje, ki so izvajali pouk različnih predmetov. Z večino se je zelo dobro ujela. Z nobenim učiteljem ni imela večjih nesoglasij.

Njene težave so se stopnjevale zaradi njene senzorne preobčutljivosti in vse večjih šolskih obveznosti in z njimi povečane količine dela za šolo. Kadar se je učenki nagrmadilo preveč obveznosti in dražljajev, so se povečali glavoboli, razdražljivost, preobčutljivost, pojavilo pa se je tudi avtoagresivno vedenje in kričanje. Učenka je potrebovala odmor v mirnem okolju. Zato je kak teden ostala doma in v tem času ni obiskovala pouka. Po tej izkušnji je ob občutku preobremenitve, ki je trajal dlje časa, učenka sama povedala, da potrebuje odmor, in ji je bil ta omogočen (običajno pet delovnih dni).

V tretjem triletju učenka za vpisovanje šolskih obveznosti in domačih nalog ni več potrebovala beležke. Obveznosti si je zapomnila, prav tako pomembne datume. Ni bilo več potrebno izvajanje pisnih ocenjevanj znanja v mirnejšem okolju (zunaj oddelka v kabinetu). Še vedno je imela prilagoditve pri količini domačih nalog, zlasti kadar je šlo za več nalog za utrjevanje istega znanja. Prav tako je imela učenka podaljšan rok za izpolnitev/oddajo obveznosti (seminarske naloge, govorni nastopi, predstavitve, plakati idr.), vendar le kadar je to potrebovala (redko).

Učenkin razred ne deluje le kot vsota posameznih učencev, temveč kot razredna skupnost. Sošolci so med seboj povezani. Medsebojno sodelujejo tako pri organizaciji zabavnih dogodkov (pustni ples, valeta) kot tudi ob morebitnih stiskah, ko drug drugega podpirajo in pomagajo pri učenju. V takem razredu se učenka dobro počuti, z vključevanjem učenke s posebnimi potrebami v razredno skupnost pa je pridobil tudi razred.

Kljub dobri socialni vključenosti je učenki omogočeno, da dela samostojno, tudi kadar je predvideno delo v skupinah (npr. šolski poskusi), ker se tako lažje posveti delu in se ne obremenjuje s skupino in socialnimi interakcijami.

Njeno močno področje je risanje in delo z računalnikom. Zanima jo ilustracija in animacija. V ta namen zna uporabljati grafično tablico. Učenka se vključuje v različne projekte na šoli (likovne, oblikovalske), pri čemer je uspešna. Njeno močno področje je tudi angleščina, ki je njen najljubši predmet.

Proti koncu šolanja (zadnji dve leti) se je zmanjšalo učenkino izostajanje od pouka zaradi senzorne preobčutljivosti in obremenitev. Povečala pa se je njena samostojnost pri učenju ter načrtovanju in organizaciji učenja.

Učenka se je odločila za nadaljevanje šolanja na srednji medijski šoli v Novem mestu.

Sklep

Sodelovanje s šolami, ki imajo z vključevanjem otrok s posebnimi potrebami dobro razvito prakso in voljo do reševanja izzivov, ki izhajajo iz tega, je za izvajalca dodatne strokovne pomoči lažje, vključitev v tako šolo pa za učenca boljše v vseh pogledih. Prav tako so pomembni dobro organizirana svetovalna služba in utečena praksa sodelovanja med člani tima za pripravo, izvajanje in evalvacijo individualiziranih programov ter sodelovanje staršev.

Zlasti na začetku izvajanja dodatne strokovne pomoči deklici sem videla pomanjkljivost v organizaciji dela – na njeni redni osnovni šoli sem bila prisotna le določene ure pouka ob določenih dnevih, saj delujem kot mobilna izvajalka, zaposlena sem namreč na drugi šoli. Dogajalo se je, da sprotne evalvacije z razrednikom ni bilo mogoče izvesti še isti dan ali isti teden, ko so stvari še sveže. Učenka se tako tudi ni mogla obrniti name, kadar je v času pouka to potrebovala. Učitelj, ki izvaja pouk, je pogosto v dilemi, kaj naj stori v primeru, če učenec potrebuje umik v mirnejše okolje. Na tej osnovni šoli je učenka imela možnost, da se je zatekla v pisarno svetovalne delavke ali na hodnik, kjer je akvarij (opazovanje življenja v akvariju je učenko pomirjalo). Težko je bilo tudi oceniti, kdaj je za učenko bolje, da ostane pri pouku v oddelku in poslušata razlago učitelja oz. kdaj potrebuje dodatno prilagojeno razlago izvajalke dodatne strokovne pomoči ali povedano drugače: kdaj je bolje, da ura dodatne strokovne pomoči poteka v oddelku in kdaj zunaj njega.

Največji izziv je bilo iskanje ravnotežja med zagotavljanjem pomoči in podpore deklici ter razvijanjem

njene samostojnosti in samozavesti. Zavestno sem se morala usmeriti k prepoznavanju in spodbujanju učenkinih močnih področij in poudarjanju področij dobrega funkcioniranja. Saj se v želji po zmanjševanju učenkinih težav in stisk še prehitro usmerimo na področja, na katerih ima težave, tj. na katerih težje funkcionira.

Pomemben cilj, ki smo si ga postavili, je bil tudi ohranjanje učenkinine pozitivne samopodobe. Še posebno sedaj, ko je učenka v obdobju adolescence.

V svoji praksi sem bila priča uspešnim primerom vključevanja otrok s posebnimi potrebami na različnih šolah. Vključevanje otrok s posebnimi potrebami

je bolj uspešno na šolah, na katerih to vidijo tudi kot priložnost, v kateri lahko pridobijo vsi udeleženci.

Viri in literatura

Inkluzija v sodobni šoli. Hozjan, D. (ur.), Strle, M. (ur.). (2012). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstvenoraziskovalno središče.

Opara, B. (2015). Dodatna strokovna pomoč in prilagoditve pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami. Ljubljana: Centerkontura.

Razvoj inkluzivne prakse s pomočjo inkluzivnih timov: zbornik prispevkov. Adlešič, I. (ur.). (2010). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Živeti z Apertovim sindromom

Ime mi je Tim. Rodil sem se z redko genetsko boleznijo, ki se imenuje Apertov sindrom. Značilno za ta sindrom je, da povzroči spremembe v razvoju kosti lobanje in obraza, saj se lobanjske kosti začnejo prehitro zaraščati. Otroci, ki se rodimo z Apertovim sindromom, imamo zato spremenjeno obliko glave. Poleg tega, da je prizadet razvoj lobanjskih in obraznih kosti, lahko pride tudi do zraščanja prstov na rokah in nogah. Zdravljenje je operativno, zato sem moral biti v obdobju razvoja večkrat operiran. Že od malega se rad ukvarjam s športom, saj najraje kolesarim in plavam. Dva razreda osnovne šole sem naredil na osnovni šoli Prule, nato pa sem se vključil v ZUIM, sedaj CIRIUS v Kamniku, kjer sem z odličnim uspehom končal šolo za raču-

nalnikarja. Zadnja leta sem vključen v Zavod Bob, kjer se počutim odlično, še zlasti takrat, ko sem zadolžen za peko palačink na različnih prireditvah. Zelo se zabavam ob poslušanju glasbe, saj najraje poslušam skupini Mambo Kings in Mi2. Trenutno sem v Zavodu Bob vključen v zaposlitveno rehabilitacijo, kjer sodelujem tudi v različnih projektih. Enkrat tedensko obiskujem slikarski tečaj, na katerem ustvarjam slike s svinčnikom v različnih tehnikah. S svojimi slikami sem že sodeloval na razstavi. Zelo rad se ukvarjam tudi s fotografijo, saj imam fotoaparata vedno pri sebi. Ko se mi zdi kaj zanimivo, vedno slikam. Ko sem hodil v šolo, sem obiskoval fotografski tečaj, sodeloval na razstavah in dobil nagrado za fotografijo.

Življenje mi kljub oviranosti daje vedno nove priložnosti, ki jih z veseljem sprejemam.

Foto Tim Bučar

Ob tem bi vas povabil k ustvarjanju mojega delovnega mesta.

Kako lahko pomagate?

Ekipa pridnih rok bo začela poskusno kuhati kosila in jih dostavljati v pisarne, zato potrebujemo vašo pomoč, da bomo sooblikovali, kdaj, kje, kako, ob kateri uri bi si želeli kosilo v pisarni.

S tem, ko se boste odzvali na našo ponudbo in sporočali, kdaj, kje, kako in ob kateri uri bi želeli kosilo v pisarni, boste pomagali soustvarjati delovno mesto invalidu.

Lep pozdrav, Tim